

Examentraining vwo Engels 2023

INHOUD	pagina
Woord vooraf	4
Stappenplannen voor het maken van tweede fase-examens	6
De stappenplannen toegepast	10
Herexamen havo 2018 ('instapexamen')	28
Eindexamen vwo 2019	59
Herexamen vwo 2019	91
Eindexamen vwo 2021	122
Herexamen vwo 2021	155
Eindexamen vwo 2022 (zonder uitwerkingen)	188
Herexamen vwo 2022 (zonder uitwerkingen)	212
Uitwerkingen herexamen havo 2018 ('instapexamen')	237
Uitwerkingen eindexamen vwo 2019	245
Uitwerkingen herexamen vwo 2019	254
Uitwerkingen eindexamen vwo 2021	264
Uitwerkingen herexamen vwo 2021	274
Veelgebruikte formuleringen in meerkeuzevragen	285
Structuurwoorden	289
Scoresleutels	293

Woord vooraf

Met de komst van de tweede fase is behoefte ontstaan aan examentrainingen waarmee leerlingen zich zelfstandig en efficiënt op hun examen kunnen voorbereiden. Met dit als uitgangspunt is deze examentraining samengesteld.

Opzet

In deze examentraining treft u de aan:

- 1) De meest recente vwo-examens en – als ‘instapoefening’ – een compleet havo-examen, de meeste voorzien van uitwerkingen in het Nederlands, waarbij alle alternatieven – goed en fout – zijn uitgewerkt. ‘Van je fouten leer je’ is een gezegde en wij denken dat dit van toepassing is op deze vorm van uitleg.
- 2) Vocabulaire (‘Woordkennis’), aangeboden in overzichtelijke rijtjes met vertaling. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen woorden die vaak en die weinig voorkomen.
- 3) Stappenplannen voor het maken van alle soorten examenvragen, uitgewerkt aan de hand van voorbeelden.
- 4) Overzichten met formuleringen en structuurwoorden die vaak in meerkeuzevragen voorkomen, gerangschikt naar soort.
- 5) Twee examens zonder woordenlijsten en uitwerkingen: de eind- en herexamens van 2022.

Verantwoording

- ad 1) Deze examens kunnen door de leerling worden gemaakt en aan de hand van de uitleg geheel zelfstandig worden doorgewerkt, waarbij het boek de rol van de docent(e) grotendeels overneemt.
- Voordelen zijn:
- de leerling kan bij het controleren van zijn/haar werk de aandacht richten op de door hem/haar gemaakte fouten, hetgeen bij een klassikale bespreking minder goed mogelijk is;
 - de leerling die tussen verschillende alternatieven twijfelt kan per antwoord nog eens nalezen waarom de verschillende antwoorden goed of fout zijn;
 - de docent(e) kan tijd overhouden voor extra begeleiding van zwakke leerlingen of voor het behandelen van andere stof.

Om leesstrategieën te leren is het goed eerst te oefenen met een niet te moeilijk examen. Daarom is ook een compleet havo-examen opgenomen.

Nieuw is de vermelding van de moeilijkheidsgraad van elk eindexamen, zowel per tekst als per vraag.

- ad 2) Het vocabulaire bij de uitgewerkte examens kan worden geleerd als aanvulling op een idioomboek. Hoe meer woorden bekend zijn, des te minder sprake er is van ‘paniekvoetbal’. Het aangebrachte onderscheid tussen belangrijk en minder belangrijk (gecursiveerd) idioom is daarbij een nuttig hulpmiddel.
- ad 3) De stappenplannen brengen structuur aan in het maken van examenvragen. Elke stap wordt toegelicht aan de hand van voorbeeldteksten en -vragen.
- ad 4) Deze handige overzichten helpen de leerling vraagsoorten te herkennen om zo vragen beter te beantwoorden en geven inzicht in de opbouw van een tekst. Het idioom uit de meerkeuzevragen kan worden geleerd. Het biedt de leerling al enig houvast, omdat de vraag dan in elk geval duidelijk is.
- ad 5) Dit examen komt tegemoet aan de behoefte aan examenteksten waarbij geen hulp beschikbaar is. De teksten kunnen ook voor toetsing worden gebruikt.

Wij wensen alle kandidaten veel succes met het eindexamen, en hopen met deze examentraining daarvoor een goede bijdrage geleverd te hebben.

We houden ons aanbevolen voor opmerkingen die tot verbetering van deze uitgave kunnen leiden en staan open voor opbouwende kritiek op onze werkwijze.

Zeist, zomer 2022,
De auteurs

Leave them kids alone!

Modern parenting is stunting our kids, finds Shaoni Bhattacharya

1 PARENTING is a terrible
invention. Spontaneous
loving care, informed by
tradition and human
5 experience, has now
become a "management
plan". So says child
developmental
psychologist and writer,
10 Alison Gopnik in *The
Gardener and the
Carpenter*. Alongside
Gopnik's scientific new

tome comes a fascinating historical and cultural journey through American
15 childhood by social historian Paula Fass, *The End of American Childhood*.
Together the books present a view of Western parenting in crisis as we
emerge from the seismic shifts of the 20th century, a world away from our
evolutionary roots.

2 As a parent of young children, I'm often overwhelmed by advice. After
20 reading these books, I'm no clearer on what to do. But I am clearer about
what not to do: don't "over-parent" or micromanage your child. In short:

24.

3 Gopnik in particular stresses parents should stop stultifying their kids
with endless schedules and heavy expectations, quit the helicoptering and
25 let them get on with it. Fair enough. The idea that some parents now look
over their millennial offspring's university assignments or talk through the
minutiae of their kidult's work issues is mad to a Generation X-er like me.
Gopnik's book seems a welcome burst of common sense.

4 Parents, she writes, should be like gardeners, tending young shoots
30 and providing fertile ground. Instead, many resemble carpenters,
chiselling away at them to create an image of success that has little to do
with their kids' wishes, talents or needs. 'Parent' is not actually a verb, she
writes, not a form of work... and shouldn't be directed toward the goal of
sculpting a child into a particular kind of adult.

5 35 This model causes Western parents untold anxiety, while the kids wilt
under an "oppressive cloud". Worse, Gopnik argues, it's a "poor fit to the
scientific reality". We used to learn from tribes, or large extended families
and communities. Now we have small, geographically scattered families,
often with parents who work long hours. Some transfer skills they learned

40 over years in a goal-oriented job to raising their children in the hope this
will give them the resources to withstand unpredictable futures.

6 "Gardening," says Gopnik, can create robust and resilient children with
the resourcefulness to adapt to an unpredictable world. She draws on
current research to build a view that balances the tensions inherent in
45 growing up with intergenerational conflicts.

7 Take play, something that is fundamental to learning. By filling their
time with packed schedules of enriching activities, parents may rob their
kids of a vital formative window. And while 5-year-olds play-fighting may
not look as valuable as ballet classes or Kumon maths, rough-housing is
50 something many animals do. Rat experiments suggest it is vital for honing
social competence.

8 If you chain children to desks, and demand focused attention in a life
so different from our evolutionary past, you can expect trouble. As she
writes, there's "a close connection between the rise of schools and the
55 development of attention deficit disorder". In the US, 1 in 5 boys have an
ADD label by 17.

9 It's all fascinating, but I'm left with many questions. Gardening children
sounds intuitively better than chiselling, but are there risks? ADD aside, it
isn't clear. Gardens can face north, too. When must you intervene? And
60 can gardening turn into chiselling?

10 Then there's culture. What works in one place may not elsewhere.
Some carpenter-like behaviours – say, the expectation of filial obedience
– can work in other cultures if underwritten by love. Gopnik doesn't
mention it, but a long-term study in nine countries shows this approach
65 works in Kenya, but not Sweden, and among European Americans in the
US.

11 Fass's book helps with the cultural picture science needs to fully grasp
the complexities of Western childhood. She recalls the sheer brutality of
the past, when there was a simple goal: child survival. Fass tells
70 extraordinary tales of children who worked the farms, helped raise their
families from the dirt, and absorbed the pain of slavery and the Civil War.

12 For her, this made American children more independent and able to
hold their own with adults compared with their European counterparts.
This may no longer be the case, for reasons similar to those Gopnik cites.
75 "American parents ... (I do not exclude myself) worry too much and
provide their children with too little space to grow," writes Fass. The free-
spirited American childhood is no longer possible for Fass, as
overparenting in the face of rapid societal change has ensured that, in a
sense, childhood does not end.

13 80 There is still no one magnum opus floating on the ocean of books on
parenting, but maybe if Fass and Gopnik got together they would be a
force to reckon with.

NewScientist, 2016

- “*The Gardener and the Carpenter*” (paragraph 1)
- 1p 23 Judging from the article, how can the title of this book be characterised best?
- A as a euphemistic phrase
 - B as a hyperbole
 - C as a metaphorical expression
 - D as a personification
- 1p 24 Which of the following fits the gap in paragraph 2?
- A back off
 - B don’t kid yourself
 - C negotiate
 - D practise what you preach
- “This model causes Western parents untold anxiety” (paragraph 5)
- 1p 25 According to Gopnik, which of the following best describes this model?
- A community-based
 - B free choice
 - C personality-oriented
 - D results-driven
- 2p 26 Geef van de volgende beweringen aan of ze overeenkomen met de opvattingen of observaties van Gopnik (alinea’s 5 tot en met 7). Noteer “wel” of “niet” achter elk nummer op het antwoordblad.
- 1 The “carpentering” model is clearly supported by scientific findings.
 - 2 A nuclear family is the ideal environment in which to raise a child.
 - 3 Parents who wish to nurture their children’s talents often resort to strategies they picked up in the work environment.
 - 4 Parents who have high ambitions for their children may act in a manner that is detrimental to their child’s development.
- 1p 27 Which of the following opinions on children’s play agrees with Gopnik’s view as expressed in paragraphs 7 and 8?
- A “During play, ideas and skills become meaningful tools that are practised. Concepts are understood and qualities are developed that are the same required to succeed in school and life, such as thinking, problem solving and communicating.” (www.straitstimes.com)
 - B “For safe play, children should always be supervised by an adult. Make sure children are in a safe place to play, such as a backyard, fenced park or recreational area.” (roadsafety.transport.nsw.gov.au)
 - C “I learned this the hard way; I never did well in school because I never saw the point of studying or doing homework. I played video games and skateboarded. It caught up to me in the end and as I’ve gotten older I’m filled with regret.” (www.reddit.com)
 - D “Integrating yoga into public schools helps develop children’s strength, flexibility, balance, and cardiovascular systems, and even strengthens their ability to focus and concentrate.” (www.philly.com)

- “childhood does not end” (final sentence, paragraph 12)
- 1p 28 Which of the following claims is an accurate explanation of this quotation?
- A A constantly changing world will not rob children of their innocence.
 - B Adults tend to idealise their own childhood experiences.
 - C Nowadays children are not given the chance to develop into competent adults.
 - D When circumstances are difficult at home, children may be burdened with adult responsibilities.
- 1p 29 Which of the following is true of *The Gardener and the Carpenter* and *The End of American Childhood* according to the article?
- A Both books explore the downsides of modern child-rearing practices in the West.
 - B Both books fail to address the influence of cultural heritage on Western parenting methods.
 - C The two books put forward opposing points of view on the subject of modern parenting.
 - D The two books recommend integrating old-fashioned child discipline with emotional bonding.

👁 Eye opener bij tekst 7

Voor een goed begrip van deze tekst volgt hieronder een korte inleiding in het Nederlands.

In 1979 had de succesvolle Britse groep Pink Floyd een grote hit met ‘Another Brick in the Wall’, een nummer van hun rock opera ‘The Wall’. Een kreet hieruit die bij velen in het geheugen staat gegrift is ‘Teacher, leave them kids alone!’. In de bijbehorende videoclip is de leraar een sarcastische sadist. Het onderwijsgebeuren wordt grimmig afgebeeld als een soort gehaktmolen waarin kinderen monddood worden gemaakt en vervolgens vermalen tot eenheidsworst.

In deze tekst gaat het over ouderschap, niet over onderwijs. Ouders willen het beste voor hun kind en menen ook te weten wat dat is. Velen hebben een plan waarmee het kind wordt voorbereid op maatschappelijk succes. De verwachtingen zijn hooggespannen en moeten worden ingelost. Falen is geen optie, want ouders geloven in de maakbaarheid van succes, zoals ze ook geloven in de maakbaarheid van hun eigen carrière. Opvoeden wordt aldus een project. Het project vereist een weekindeling en een dagschema. Daarin krijgen school, bijles, hobby’s, culturele vorming en lichamelijke ontwikkeling keurig een plaats. Als er al gespeeld wordt, is het op de computer. Op straat ravotten, de natuur ingaan, hutten bouwen, vuurtje stoken of een keer lekker niksen is er niet meer bij. Wat heb je daar nu aan? Hebben deze opvoeders het bij het rechte eind? Shaoni Bhattacharya maakt in deze recensie de balans op. Maakbaarheid heeft grenzen, concludeert zij, en kinderen grootbrengen zou meer moeten lijken op tuinieren dan op constructiewerk. En bij tuinieren moet je het jonge spul een voedingsbodem bieden, maar ook de ruimte en de tijd om te groeien en te rijpen. Dus, ouders: ‘Leave them kids alone!’

Woordkennis bij tekst 7

In de woordenlijsten is onderscheid gemaakt tussen belangrijke woorden waarvan het nuttig is ze te kennen, en minder belangrijke woorden. De laatste zijn gecursiveerd.

Oefening

Bedek de linkerkolom. Zoek in de tekst de vertalingen van de woorden in de rechterkolom.

	to stunt	remmen in de ontwikkeling, belemmeren, hinderen
14	<i>tome</i>	<i>boekdeel</i>
17	seismic shift	aardverschuiving, grote verandering
23	to stultify	passief maken, afstompen
24	<i>helicoptering (parents)</i>	<i>(ouders die hun kinderen) te dicht op de huid zitten</i>
27	minutiae	details
31	to chisel	uitbeitelen, vormgeven
35	untold	onnoemlijk
	to wilt	wegkwijnen, verleppen
38	scattered	verspreid
42	robust and resilient	flink en veerkrachtig
43	resourcefulness	vindingrijkheid
48	<i>a formative window</i>	<i>een gelegenheid tot vorming</i>
49	<i>rough-housing</i>	<i>ravotten</i>
55	attention deficit disorder	concentratiegebrek
62	<i>filial obediende</i>	<i>kinderlijke gehoorzaamheid, gehoorzaamheid aan de ouders</i>
68	sheer	puur, regelrecht, ronduit
	brutality	wreedheid
80	magnum opus	meesterwerk

Tekst 7 Uitwerkingen "Leave them kids alone!"

- 23 C** Dat de titel van dit boek moet worden gezien als een *beeldspraak* ofwel als een *metafoor* blijkt uit regels 29-32. Ouderschap moet het verzorgende aspect van tuinieren in zich hebben, en niet de gedachte van maakbaarheid die bij timmermanswerk hoort.
- ⊗ De titel van Gopniks boek mag niet worden gezien (A) *als een eufemisme*, (B) *hyperbool* (= een overdreven voorstelling van zaken) of (D) *personificatie*. Zie C.
- 24 A** Het gaat er samenvattend (r. 21: 'In short') om dat ouders het kind de ruimte geven. 'Back off' wil zoveel zeggen als: afstand nemen, je inhouden. Dat blijkt ook uit 'don't over-parent' or micromanage your child' (r. 21) en 'quit helicoptering ... with it' (r. 24-25).
- ⊗ Antwoord (B) *houd jezelf niet voor de gek*, (C) *onderhandel*, of (D) *doe wat je zegt*, is niet de conclusie die de schrijfster uit Gopniks boek heeft getrokken.
- 25 D** Wat ouders, waarvan velen vaak zelf werkzaam zijn in een 'goal-oriented job' (r. 40), najagen in dit model is 'the goal of sculpting a child into a particular kind of adult' (r. 33-34). Het is dus een *resultaatgericht* model.
- ⊗ Van het bedoelde opvoedkundige model kan niet worden gezegd dat het (A) *gebaseerd is op de gemeenschap* – de schrijver noemt 'extended families and communities' (r. 37-38) alleen als een verwijzing naar het verleden. En evenmin dat het draait om (B) *vrije keus*, of (C) *gericht is op de persoonlijkheid*. Zie D.
- 26** *Maximumscore 2 punten*
Het goede antwoord is:
- 1) Niet. Het *timmermansmodel* wordt juist niet door wetenschappelijk onderzoek ondersteund. De 'scientific reality' (r. 37) sluit immers slecht aan (r. 36: 'poor fit') bij het timmermansmodel. Alinea's 6 en 7 laten zien dat 'current research' (r. 44) wél aansluit bij het tuiniersmodel.
 - 2) Niet. *Het kerngezin is niet de ideale omgeving om een kind groot te brengen*. Dit wordt ook nergens beweerd. Het opgroeien in 'tribes ... communities' (r. 37-38) bood daarentegen voor een kind juist wel een rijke voedingsbodem om op te groeien.
 - 3) Wel/Niet. Na een aanvulling op het correctievoorschrift werden beide antwoorden als juist aangemerkt. Je krijgt voor beide dus een scorepunt.
 - 4) Wel. *Ouders die hoge verwachtingen hebben van hun kinderen kunnen zich gedragen op een manier die schadelijk is voor de ontwikkeling*. Zij vormen een 'oppressive cloud' (r. 36) boven het kind, terwijl bij ouders die hun kind 'packed schedules of enrichment activities' (r. 47) opdringen, dit uiteindelijk ten koste kan gaan van *het verbeteren van sociale vaardigheden* (r. 51).
- Punten: Bij vier goed 2 punten, bij drie goed 1 punt, bij twee of minder goed 0 punten.
- 27 A** Uit alinea 7 valt op te maken dat 'play ... fundamental to learning' (r. 46) en het verbeteren van sociale vaardigheden (r. 50-51: 'honing social competence') is. Het belang van spelenderwijs leren wordt in (A) overduidelijk onderstreept.
- ⊗ Uit niets blijkt dat het er Gopnik om te doen is dat (B) *toezicht van een volwassene altijd nodig is voor kinderen om veilig te kunnen spelen*, (C) sommigen 'the hard way' *leren en daar later spijt van hebben*, of dat (D) *het introduceren van yoga op scholen* veel positieve gevolgen heeft. Zie A.

- 28 C De juiste uitleg van het citaat (dat ‘de kindertijd niet eindigt’) is dat *kinderen nu de kans niet krijgen om zich tot capabele volwassenen te ontwikkelen*. Ze blijven dus kind. In het verleden lukte dat doorontwikkelen beter – zie regels 69-73. Toen was voor kinderen overleven noodzaak. Maar ‘This may no longer be the case’ (r. 74). Er is nu voor hen ‘too little space to grow’ (r. 76), waardoor ‘childhood does not end’ (r. 79).
- ⊗ Voor een uitleg waarom tegenwoordig ‘de kindertijd niet eindigt’ verwijst de tekst nergens naar het feit dat (A) *een constant veranderende wereld kinderen niet hun onvolwassenheid zal ontnemen*, (B) *volwassenen de eigen ervaringen uit hun kindertijd idealiseren*, of dat (D) *kinderen opgezadeld kunnen worden met verantwoordelijkheden van volwassenen wanneer de thuissituatie lastig is*. Zie C.
- 29 A Het is juist dat *beide boeken de mindere aspecten van de hedendaagse westerse opvoedingspraktijken verkennen*. Ouders zijn volgens zowel Gopnik als Fass volgens regels 74-76 overbezorgd en bieden hun kinderen te weinig ruimte om zich te ontwikkelen.
- ⊗ Het is niet zo dat deze twee boeken (B) *er niet in slagen om de invloed van het culturele erfgoed op de westerse opvoedpraktijken in kaart te brengen*, (C) *tegenstrijdige zienswijzen over modern opvoeden naar voren brengen*, of (D) *aanbevelen om het ouderwets bijbrengen van tucht te combineren met het aangaan van een emotionele band*.

Tekst 8 Uitwerkingen "Leaving the Atocha Station"

- 30 B In alinea 1 wordt duidelijk dat de ik-figuur *speculeert over de aard van de emoties die de andere bezoeker overweldigen*: ‘Was he ... of art?’ (r. 17-19). Hij vraagt zich af of er sprake is van bestaand verdriet, of van een heftige emotionele reactie op het kunstwerk.
- ⊗ (A) Er wordt nergens duidelijk dat de ik-figuur *gehecht is geraakt aan een bepaald schilderij dat hij van ongeëvenaarde schoonheid vindt*. De gehechtheid blijkt wellicht uit het gegeven dat dit schilderij onderdeel is van zijn ochtendritueel, maar over de schoonheid ervan wordt niets gezegd. En uit niets blijkt (C) dat de ik-figuur *de andere bezoeker ervan verdenkt zijn wetenschappelijke benadering van kunst te imiteren*. Dit is zeker niet de strekking van regels 8-11.
- 31 C In alinea 2 maakt de ik-figuur duidelijk hoe weinig het begrip ‘diepzinnige kunstervaring’ voor hem persoonlijk betekent.
- Uitspraak 1 (*Hij komt het dichtst in de buurt van zo’n ervaring wanneer hij beseft hoe betekenisloos kunst voor hem is.*) is juist: ‘the closest ... of profuncity’ (r. 33-35).
- Uitspraak 2 (*Hij ziet weinig of geen bewijs ervoor in het echte leven.*) is ook juist: hij zegt dat hij ‘could register no change’ (r. 24-25) in mensen die beweerden dat zo’n diepzinnige artistieke ervaring ‘changed their life’ (r. 23).
- 32 D Dat *hij in de gaten heeft dat de suppoost (ook) niet goed weet hoe hij de uitbarsting van de eigenaardige man moet uitleggen*, valt op te maken uit de passage ‘our eyes met ... of art’ (r. 44-48).
- ⊗ Uit niets blijkt dat de ik-figuur (A) *zich ongemakkelijk voelt bij de keus van kunstwerken die de andere bezoeker raken*, (B) *in de loop der tijd een hechte band heeft ontwikkeld met een van de suppoosten*, of (C) *bang is dat de andere bezoeker van plan is een paar kunstvoorwerpen te gaan beschadigen* – hij stelt zich alleen voor dat de suppoost hiervoor wel eens bang zou kunnen zijn.

Scoresleutels (vervolg)

punten	2021	2021	2022	2022	punten	2021	2021	2022	2022
	I	II	I	II		I	II	I	II
50	-	-	-	-	27	5,5	5,6	5,4	5,5
49	-	-	10	-	26	5,3	5,4	5,2	5,3
48	10	-	9,6	-	25	5,1	5,2	5	5,1
47	9,6	-	9,3	-	24	4,9	5	4,8	4,9
46	9,3	10	8,9	10	23	4,7	4,8	4,6	4,7
45	8,9	9,6	8,7	9,6	22	4,5	4,6	4,4	4,5
44	8,7	9,2	8,5	9,2	21	4,3	4,4	4,3	4,3
43	8,5	8,8	8,3	8,8	20	4,2	4,2	4,1	4,1
42	8,3	8,5	8,1	8,4	19	4	4	3,9	3,9
41	8,1	8,3	7,9	8,2	18	3,8	3,8	3,7	3,7
40	7,9	8,1	7,7	8	17	3,6	3,6	3,5	3,5
39	7,7	7,9	7,6	7,8	16	3,4	3,4	3,3	3,3
38	7,5	7,7	7,4	7,6	15	3,2	3,2	3,2	3,1
37	7,3	7,5	7,2	7,4	14	3	3	3	2,9
36	7,2	7,3	7	7,2	13	2,8	2,8	2,8	2,7
35	7	7,1	6,8	7	12	2,7	2,6	2,6	2,5
34	6,8	7	6,6	6,9	11	2,5	2,5	2,4	2,4
33	6,6	6,8	6,5	6,7	10	2,3	2,3	2,2	2,2
32	6,4	6,6	6,3	6,5	9	2,1	2,1	2,1	2
31	6,2	6,4	6,1	6,3	8	1,9	1,9	1,9	1,8
30	6	6,2	5,9	6,1	7	1,7	1,7	1,7	1,7
29	5,8	6	5,7	5,9	6	1,6	1,6	1,6	1,6
28	5,7	5,8	5,5	5,7	5	1,5	1,5	1,5	1,5

Toelichting

Voor elke goed beantwoorde meerkeuzevraag(-invul)vraag krijg je 1 punt, en voor elke open vraag maximaal het bij de vraag vermelde aantal. Afhankelijk van het examen kun je ten hoogste 45-49 punten behalen. Om je cijfer te bepalen zoek je je score op in de kolom 'punten'. Het cijfer lees je vervolgens af in de kolom van het betreffende examen.